

Almanakan kieltä.

Vuonna 1903 julkaistiin Virittäjässä V(iljo) T(arkiaise)n kirjoitus, jossa oiottiin virallisen almanekan huonoa kielenkäyttöä. Lähes puolessa vuosisadassa on sen jälkeen tietenkin melkoisesti edistytty, mutta ei vielä kylliksi: vuoden 1950 almanakassa riittää yhä kossolti korjattavaa.

Heti ensimmäisen tekstisivun lauseessa »Täydellisesti pimennetty kuulaa Helsingissä k. 6,17» on käytetty väärin passiivin II partisiippia. Pitäisi tietysti olla *pimentynyt*.

»✱ merkitsee sunnuntaita tai juhlapäivää», sanotaan merkkien selityksissä, vaikka sellainenkin juhlapäivä kuin itse-

näisyydenpäivä on jätetty väille tuota tähtöstä. Tarkoitetaan vain: ★ merkitsee *pyhäpäivää*.

»Kuu eteläisimpänä päiväntasaajasta.» Kun komparatiivi on etelämpänä, olkoon superlatiivikin *etelimpänä*. Eteläisimpänä lienee pohjoisimpana -superlatiivin analogiaa. — »Kuu kauvimpana maapallostaa»: lyhennyksestä »*kauv.*» huolimatta odottaisi säännönmukaista muotoa *kauvimpana*.

»Anna, oi Jesus, rauha ja menestys!» Paremmiin paikallaan tässä vuodenalkajaislausessa olisi vakiintunut kirjoitustapa *Jeesus*, jota jo V. T. ehdotti v. 1903, tosin silloisen Jesu -asun sijaan.

Korjattavia otsikkoja: »Kreikkalais-katolisten juhlien luettelo vuonna 1950»; po. Kreikkalaiskatolisten (ilman yhdysmerkkiä) juhlien luettelo. — »Luettelo markkinoista, toripäivistä ja eläinmarkkinoista Suomessa v:nä 1950»; par.: Luettelo [Suomessa] v. 1950 pidettävistä markkinoista jne.

Markkinaosastossa on tämäntapaista sanontaa: »[markkinat pidetään] kolmantena maanantaina helmi-, huhti- ja joulukuussa». Suositeltavampi on toinen ilmaus styyppi, jota myös esiintyy: helmi-, huhti- ja joulukuun kolmantena maanantaina.

Varsinaisen tyyllis-kiellellisen rikkaurohoston kuitenkin muodostaa lopussa oleva valistuskirjoitus, joka tällä kertaa koskee maaseutuasuuntojen parantamista. Oireellinen on jo sen alkulause, jonka ensimmäinen virke on ylen tautofoninen ja toinen sisältää tökerön komparointivirheen:

»Hintojen kohoaminen, tarveaineiden niukkuus ja ehkä vielä työvoiman puutekin tulevat vielä pitkän aikaa vaikeuttamaan, usein vieläpä tekemään aivan mahdottomaksikin kaiken uudisrakentamisen, joka ei ole aivan ehdottoman välttämätöntä. On senvuoksi mitä tarkemmin pyrittävä käyttämään hyväksi

niitä arvoja, jotka esiintyvät jo olevissa rakennuksissa ja asunnoissa.»

Muutamia lisäpoimintoja samasta kirjoituksesta:

»On tuskin olemassa mitään niin yksinkertaista korjausta, ettei sitä voitaisi suorittaa virheellisesti tai ettei se olisi tuottamatta uusien virheiden esiintymismahdollisuutta.» Suomeahan tuokin on, mutta saman asian voisi sanoa paljon lyhyemmin esim. näin: Pieninkin korjaus voi olla virheellinen, jopa aiheuttaa uusia vikoja.

»Asunnon kunnossapito merkitsee myös sen vähitellen tapahtuvaa nykyaikaistamista, mikä kenties ei ole kohta kokonaisuudessaan toteutettavissa, mutta joka kuitenkin on niin selkeästi suunniteltuna, että jokainen toimenpide, johon ryhdytään, merkitsee askelta kohti hämmöttävää päämäärää eikä ajattelemtomuudella estetä sen saavuttamista.» Saapa etsiä ajatusta!

»Senvuoksi tulee jokaisen uudelleenrakentamisen ja -sisustamisen tapahtua harkitun suunnitelman mukaan — —.» (Par.: — — tulee uudelleenrakentamisen ja -sisustamisen aina tapahtua h. s. m.)

»Tällöin ei myöskään pidä vitkastella turvata ammattimiehen apuun» (ammattimiehen apuun turvautumisessa).

»Jos rakennetaan kaksi komeroa huoneeseen, kumpikin omaan nurkkaansa, syntyy, komeroita sopivasti palkilla yhdistämällä tai kattoa alentamalla, rauhallinen vuodepaikka — —.» (III inf:n adessiivit viittaavat tässä *syntyy* -sanaan; muutakin huomautettavaa on. Virke korjattuna: Jos huoneeseen rakennetaan k. k., kumpikin omaan nurkkaansa, saadaan yhdistämällä komerot sopivasti palkilla tai alentamalla kattoa rauhallisen vuoteenpaikka.)

»Ruokakomero esimerkiksi olkoon vaikka kuinkakin oikein sisustettu, mutta jos se on väärässä ilmansuunnassa tai liian etäällä keittiön työskentelypaikalta, se ei ole edes tyydyttävä.»

Eipä tämäkään virke ole »edes tyydyttävä».

»Nämä ovat vain muutamia esimerkkejä niistä monista virheistä, joita on mahdollisuus tehdä» (joita voidaan tehdä).

»— — että työpöydän toinen sivu on astioiden ja työvälineiden sekä kaikenlaatuisten ruokatarpeiden, mausteiden ja senlaatuisten säilytystilojen lähimässä naapuruudessa» (e. t. t. s. on aivan lähellä astioiden ja työvälineiden sekä kaikenlaatuisten ruokatarvikkeiden, mausteiden yms. säilytystiloja).

»— — kun työ- ja astiainpesupöytä on yhdistetty tai ovat toistensa jatkona» (tai ne ovat).

sm. (virallinen lyhennys on cm); peltillä (pellillä); keittiösisustuksia (keittiönsisustuksia).

»Linoleumi on paljon parempi» (parempaa).

»Pesupöydän kaappi sisustetaan kaapealla rimahyllyköllä pesutarpeita varten.» (Attribuutti voidaan muuttaa ad-

verbiaaliksi: Pesupöydän kaappiin tehdään kapea rimahyllykkö pesutarvikkeita varten.)

»Yksinkertainen, läpileikkaukseltaan X:n muotoinen teline tiheine uurteineen lautasia j.n.e. varten on hyvä malli — —» (teline, jossa on tiheässä uurteita lautasia jne. varten). »— — myyvät piirustuksia tällaiseksi avonaiseksi kuivaustelineeksi yläkaappeineen» (tällaisen avonaisen, yläkaapillisen kuivaustelineen piirustuksia).

»Lattian tulee mieluummin olla linoleumipäällysteinen — — sekä seinät öljyvärein maalatut» (seinien).

Mainittakoon vielä, ettei ilmoitussivujenkaan kieli ole suuresti parantunut v:sta 1939, jolloin H. Teppo esitteli sitä Virittäjässä. — Todellisena kaiken kansan lukemistona virallisen almanakan kyllä tulisi olla kieliasultaan moitteeton. Luulisi edes julkaisijan (Helsingin yliopiston) arvovallan merkitsevän tämmöisessä asiassa jotakin.

TERHO ITKONEN